

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

DIDAKTICKÝ TEST

Kód

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

- x **Časový limit** pro řešení didaktického testu **je 60 minut**.
- x U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- x Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.
- x Odpovědi pište **do záznamového archu**. Při zápisu použijte modře nebo černě písící propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**.

Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědi

- x U každé úlohy nebo podúlohy je **právě jedna** nabízená **odpověď správná**.
- x Odpověď, kterou považujete za správnou, zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.

A B C D
4

- x Pokud budete chtít svou odpověď opravit, zbarvěte původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček. Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědí (např. dva zakřížkované čtverečky) bude považován za nesprávnou odpověď.

A B C D
4

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědi

- x Odpověď zapište čitelně do vyznačených bílých polí. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní odpovědí rozlišujte velká a malá písmena.

12

- x Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, pak původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole.
- x Při hodnocení těchto úloh se za chybu považuje i nesprávná či chybějící dílčí odpověď.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYNI!

1 bod

1 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Celé letní prázdniny jsem strávil u babičky.
- B) Odsouzený spáchal těžký zločin.
- C) Neustále si ztěžoval na své zdraví.
- D) Zhlédli jsme nový film.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

Karel se bojí, ***** dostane špatnou známku z matematiky, ***** se rozhodl na test řádně připravit.

(CZVV)

1 bod

2 Ve které z následujících možností jsou v odpovídajícím pořadí uvedeny spojovací výrazy, které patří na vynechaná místa (*****) ve výchozím textu?

- A) protože – avšak
- B) že – a proto
- C) aniž – pokud
- D) protože – ale

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Jednou rybář seděl na břehu a čekal, až zabere ryba. Nečekal dlouho. Ryba zabrala. Bránila se pěkně, jen co je pravda, ale rybář nepovolil. A už se voda čeří a ejhle, zlatá ryba! Dobřejch sedm kilo měla! To ale byla fuška, než ji z vody na břeh vytáh.

(Podle Jana Wericha)

max. 2 body

3 Najděte ve výchozím textu tři nespisovná slova a přepište je do spisovné češtiny.

Příklad: Pepík zkoušel balanc – rovnováhu.

max. 2 body

4 Přiřaďte k jednotlivým výrazům (4.1–4.3) barvy (A-E) tak, aby vznikla běžně užívaná slovní spojení.

(Každou možnost z nabídky A – E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbydou a nebudou použity.)

4.1 brčálově _____

4.2 blankytně _____

4.3 kanárkově _____

- A) žlutá
- B) oranžová
- C) červená
- D) modrá
- E) zelená

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 5

Mnoho řeckých měst trpělo nedostatkem vody, a tak ke každodenním činostem obyvatel patřilo její nosení od veřejných studní. Řekové se většinou koupali doma. Veřejné lázně navštěvoval spočátku jen prostý lid. Slušná žena tam nikdy nev kročila. Většina domů postrádala nejen koupelnu, ale i dostatečně prostornou nádobu, do které by se mohl koupající celý ponořit. Koupání probíhalo zpravidla v kuchyni, kde se nejnáze ohřála voda. Obvklým způsobem bylo jakési osprchování. Otrok nebo některý člen domácnosti si stoupl na židličku a poléval myjícího se vodou. Pokud neměla místnost vhodný odtok, bylo takové koupání dost komplikované.

(P. Augusta a F. Honzák – Jak se žilo ve starověku)

max. 4 body

5 Najděte ve výchozím textu pět slov, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Netipujte! Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–10

(1)

Večer před svatým Janem
mluví sestra s Tomanem:
„Kam pojeděš, bratře milý,
v této pozdní na noc chvíli
na koníčku sedlaném,
čistě vyšperkovaném?“

(2)

Do Podhájí k myslivci
musím ke své děvčici;
znenadání nemám stání,
zas mě čekej o svítání.
Dej, sestřičko, dej novou
košiličku kmentovou,
kamizolku růžovou.“

(3)

Jiskra padla pod koníčkem,
sestra volá za bratříčkem:
„Slyš, **Tománku**, radu mou,
nedávej se doubravou;
objeď dolem k Svaté hoře,
ať nemám po tobě hoře,
dej se raděj v zápolí,
ať mě srdce nebolí.“

(4)

Nejel Toman doubravou,
dal se cestičkou pravou;
a v Podhájí u myslivce
nový domek jedna svíce,
hostí mnoho pospolu,
jizba plná hovorů.

(F. L. Celakovský – Toman a lesní panna)

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

A N

6.1 Výchozí text není poezie.

6.2 Jednotlivé sloky mají stejný počet veršů.

6.3 Výchozí text je próza.

6.4 V první sloce se první verš rýmuje se dvěma bezprostředně následujícími verši.

1 bod

7 Která z následujících možností nejspíše obsahuje hlavní myšlenku výchozího textu?

- A) dobrá rada nad zlato
- B) bez práce nejsou koláče
- C) komu není shůry dáno, v apatice nekoupí
- D) dvakrát měř, jednou řež

1 bod

8 Které z následujících slov není synonymum k výrazu jizba?

- A) místnost
- B) pokoj
- C) dvorek
- D) světnice

9 Které z následujících tvrzení není pravdivé? 1 bod

(Posuzované slovo je ve výchozím textu zvýrazněno.)

- A) Slovo **Tománku** je oslovení.
- B) Slovo **Tománku** je v 5. pádě jednotného čísla.
- C) Slovo **Tománku** se skloňuje podle vzoru pán.
- D) Slovo **Tománku** je ve všech pádech trojslabičné.

1 bod

10 Vypište z výchozího textu jména osob.

11 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly:

A) Mezitím liška snědla kaši sama. Čáp na to řekl: „Zítra budu vařit zase já. Zajdi ke mně na oběd, liško.“

B) Liška se velmi zlobila. Myslela si, že se dosyta nají, místo toho šla domů hladová.

C) Neustále při tom čápa pobízela: „Jez, čápe, jez! Jiné jídlo nebude.“ Čáp sem tam klovl do talířku, ale nic do zobáku nemohl nabrat.

D) Jednou pozvala liška čápa na hostinu. Uvařila dobrou kaši a dala ji na mělký talířek.

E) Mezitím čáp zobákem nabíral ze džbánu tak dlouho, až v něm nic nezbylo. Všechno nakonec snědl sám.

F) Druhý den přišla liška k čápmu. Čáp dal jídlo do džbánu a řekl: „Jez, liško, jen jez! Nic jiného už nebude.“ Jídlo pěkně vonělo. Liška se olizovala a pobíhala mlsně kolem džbánu. Dovnitř ale nemohla.

(Podle Ezopovy bajky – Liška a čáp, upraveno)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 12–17

Ačkoliv četným druhům motýlů hrozí vyhynutí, vyskytuje se i v naší krajině stále ještě mnoho druhů. Spolehlivě je určit a zařadit však může jenom odborník. Je to proto, že sotva nějaká jiná skupina v živočišné říši má tak odlišné podoby jediného druhu jako právě motýli. **Pozorovateli ukazuje motýl dvě odlišné strany křídel. Nezřídka je svrchní strana křídel nádherně zbarvená.** Často je právě podle jejího zbarvení a výrazné kresby na ní možné motýla spolehlivě určit. Jiné druhy motýlů mají zbarvení ochranné, které je nenápadné. Kromě toho mnoho nočních a drobných motýlů skládá v klidu křídla střechovitě nebo je má těsně přimknutá k tělu, takže vzhled zadních křídel zůstává ukrytý.

(CZVV)

max. 2 body

12 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
12.1 Mnohým druhům motýlů hrozí vyhynutí.	☐	☐
12.2 Spolehlivě určit, o jakého motýla se jedná, je poměrně jednoduché.	☐	☐
12.3 Motýla spolehlivě určíme podle svrchní strany křídel.	☐	☐
12.4 Někteří motýli mají tzv. ochranné zbarvení.	☐	☐

max. 2 body

13 Vypište ze všech částí tučně zvýrazněných vět ve výchozím textu základní skladební dvojice.

1 bod

14 Kterým z následujících slov lze nejlépe nahradit výraz spolehlivě tak, aby smysl výchozího textu zůstal zachován? (Slovo spolehlivě je v textu podtrženo.)

- A) nejasně
- B) špatně
- C) přibližně
- D) přesně

1 bod

15 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytuje zájmeno?

- A) Vyskytuje se v naší krajině stále ještě mnoho druhů.
- B) Spolehlivě je určit a zařadit však může jenom odborník.
- C) Nezřídka je svrchní strana křídel nádherně zbarvená.
- D) Jiné druhy motýlů mají zbarvení ochranné, které je nenápadné.

1 bod

16 Které z uvedených slov nemá předponu?

- A) hrozit
- B) ukryt
- C) vyskytovat
- D) zařadit

3 body

17 Vypište z poslední věty výchozího textu všechna přídavná jména, která se skloňují podle vzoru mladý.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

V obchodě si koupil ra(*)í tisk, vi(*)ý ocet a ra(*)é brambory.

(CZVV)

1 bod

18 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit N/NN tak, aby věta byla pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou N/NN uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) n – nn – nn
- B) n – n – nn
- C) nn – n – nn
- D) nn – nn – n

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 19–25

TEXT 1

Historie časomíry

Technické vynálezy a objevy umožňovaly a usnadňovaly lidem výrobu a dopravu všeho druhu. Výroba ani doprava se nemohly obejít bez *****. To první a nejdůležitější, co člověk potřeboval změřit, byl čas.

Je snadno pochopitelné, že první hodiny na světě byly sluneční. Vždyť slunce odjakživa dělilo lidem den od noci. Naprosto spolehlivě víme, že staří Babyloňané dělili den na dvanáct stejných dílů, které odpovídaly našim dvouhodinám. Je zajímavé, že i když v astronomii bylo používáno dělení na 24 hodin již od 2. století našeho letopočtu, pro běžné dělení dne se ujalo až ve 14. století po zavedení bicích strojových hodin.

Sluneční hodiny byly ovšem použitelné jen ve dne a závisely na počasí. Proto lidé hledali způsob, jak měřit čas, když slunce nesvítí nebo je noc. Slunce jim sice zpočátku pomohlo změřit určitý časový úsek (např. dvouhodinu), ale dále využili gravitace při padání vody nebo písku, a tak měli vodní či přesýpací hodiny.

(L. Smejkal – Dědictví chytrých)

TEXT 2

Jména příslušníků národů (Čech, Angličan, Lužický Srb) i obyvatel míst (Praha - Pražané, Haná - Hanáci, Olomouc - Olomoučtí; ale: olomoučtí policisté, olomoucké ulice) a příslušníků etnických skupin (Indián, Rom) píšeme s velkým písmenem; pokud jde pouze o rozlišení antropologické, píšeme malé písmeno (černochoch, bělochoch, indián).

(CZVV)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým v TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

19.1 Babyloňané dělili den na dvacet čtyři stejných dílů.

19.2 Prvními hodinami, které lidé využívali, byly přesýpací hodiny.

19.3 Využívání slunečních hodin záleželo na počasí.

19.4 Ve 14. století byly zavedeny bicí strojové hodiny.

A	N
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

max. 2 body

20 Vypište z tučně vyznačeného úseku TEXTU 1 všechny číslovky.

1 bod

21 Ve které z následujících dvojic slov je stejný významový vztah jako ve dvojici slov ČAS - HODINY?

- A) slunce – sluneční
- B) voda - písek
- C) den - kalendář
- D) letopočet – objev

1 bod

22 Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (*****) v prvním odstavci TEXTU 1 – Historie časomíry?

- A) dělení
- B) měření
- C) těšení se
- D) těžení

1 bod

23 Která z následujících možností obsahuje slovo cizího původu?

- A) Sluneční hodiny byly použitelné jen ve dne.
- B) Využili gravitace při padání vody nebo písku.
- C) Slunce odjakživa dělilo lidem den od noci.
- D) Lidé hledali způsob, jak měřit čas.

max. 2 body

24 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda se v ní uplatňuje pravidlo o velkých písmenech uvedené v TEXTU 2 (A), nebo ne (N):

Při řešení úlohy vycházejte z definice v TEXTU 2.

	A	N
24.1. Karel Gott je národností Čech.	☐	☐
24.2. Praha je hlavní město České republiky.	☐	☐
24.3. Anglicky mluví nejen Angličané, ale i Američané.	☐	☐
24.4. Řeka protékající Londýnem se jmenuje Temže.	☐	☐

max. 3 body

25 Z textu Historie časomíry vypiš všechny typy hodin, které jsou zde uvedeny.

max. 3 body

26 Přiřaďte k jednotlivým popisům (26.1–26.4) odpovídající městský znak (A – F):

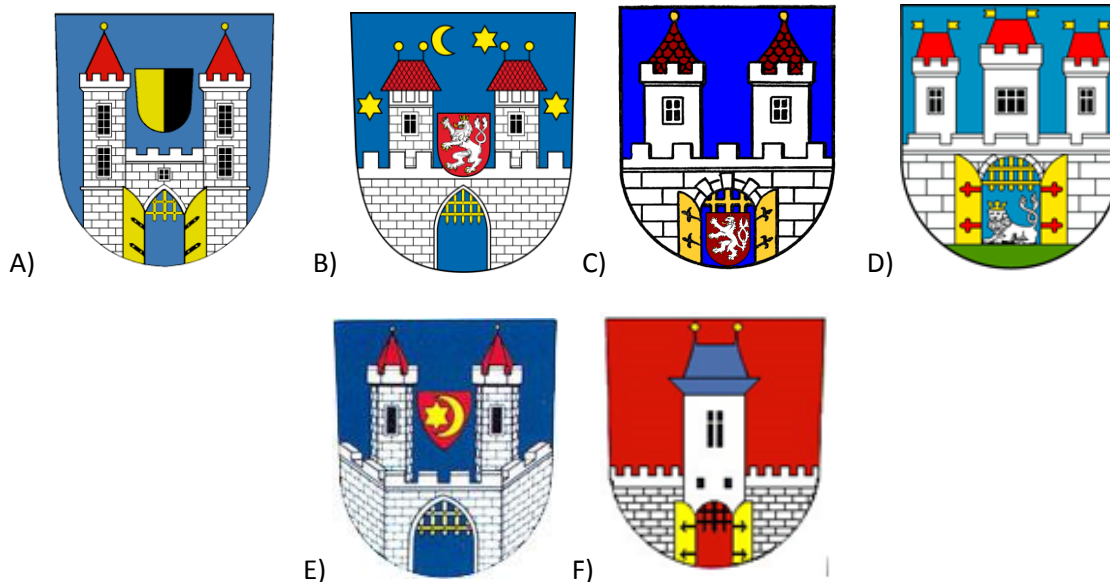
(Každou možnost z nabídky A – F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbydou a nebudou použity.)

26.1 Na znaku je hradební zeď s cimbuřím. Nad bránou s otevřenými vraty a bílým lvem jsou tři věže, každá z nich má jedno obdélníkové okno.

26.2 Na znaku je hradební zeď s cimbuřím. Nad bránou se zlatou vytaženou mříží jsou dvě věže, každá z nich má jedno obdélníkové okno. Za nimi na obloze svítí měsíc a hvězdy.

26.3 Na znaku je hradební zeď s cimbuřím a dvěma věžemi. V bráně s vytaženou zlatou mříží a otevřenými vraty je vyobrazený červený znak s bílým dvouocasým lvem.

26.4 Na znaku je hradební zeď s cimbuřím. Nad bránou s otevřenými vraty a vytaženou mříží se tyčí jedna věž.

max. 2 body

27 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
27.1 To mu peníze nikdy nezaplatíš.	☐	☐
27.2 V Bulharsku jsme viděli vozy tažené osli.	☐	☐
27.3 Z dravých ptáků se mi nejvíce líbí orly.	☐	☐
27.4 Smícháním různých látek vznikají směsy.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 28–29

Chlapec byl v této chvíli hrdinou. Zaníceně vypravoval o tom, jak zápasil se všemi svízeli a nakonec popadl soba v závěji za parohy.

Druhého dne vedl náčelník několik mužů znovu prohledat místo v rokli, není-li snad v údolí pochován ještě nějaký sob. A hledání přineslo netušený výsledek. V závěji našli stopy několika pohřbených sobů, kteří spadli se skály. Teprve teď je vidět, jak velké množství zvěře srazila k zemi a zahubila strašná sněhová bouře. Naštěstí pro tlupu u Vltavy. Všichni jsou zachráněni. Snad se již ve zdraví dočkají nového jara.

(Eduard Štorch – Lovci mamutů)

1 bod

28 Vypiš z výchozího textu jméno.

1 bod

29 Z níže uvedených možností vyber tu, která nejlépe vystihuje slohový útvar ve výchozím textu.

- A) vypravování
- B) popis děje
- C) popis osoby
- D) dopis

1 bod

30 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Topil v kamnech pilinami.
- B) Cesta se vynula mezi poli.
- C) Minule jsme byli v Litomyšli.
- D) Průsmyky byly zapadané sněhem.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.